

עניי הכהן

פרשת בהר בחוקותי ♦ 19

תורת הכהן

מחידושי רבינו על הפרשה

מעלת הפטרת פרשת בחוקותי וחקיקתה בלוח הלב

'כלי' מזוקק לקבלת השראת השכינה בכל עת ובכל שעה. מי שנושא את המילים הללו בקרבו, נושא עמו מקדש מעט לכל מקום אשר ילך.

ועוד יש לדעת רז עמוק: אם אין הפטרה זו שגורה בפי האדם, אין הוא יכול באמת לרדת לסוף דעתה, לדרוש בה ולבארה. כיצד ניתן להסביר מילים נשגבות שכאלו בשפת אנוש דלה ומגושמת? כל הסבר שניתן, כל דרשה שנדרוש וכל פלפול שנעלה - לא יגיעו אף לשולי העקב של האמת הצרופה והאלוקית המונחת במילים כהוייתן. אלו הן מילים שהן מעבר לשכל האנושי ומעבר לכל סברא; מילים שהן עצמן התפילה, הן עצמן הדבקות והן עצמן הנבואה. לפעמים, דוקא הנסיון להסביר בשכל אנושי עושה 'צל' לאמת הצרופה ומסתיר את אורה הבהיר והמסמא.

יש כאן מילים קדושות ונוראות, שכל מי שזוכה להגות בהן בתמימות, בטהרה ובבכי - מוצא את עצמו גועה בבכיה של שמחה וגעגועים, ומייחל בכל נימי נפשו לישועת 'מקוה ישראל' ה'.

על כן, זכור יזכור כל איש ישראל וישית אל לבו: מי שמשכיל לבוא וללמוד פרשה זו בעל פה, לשננה ולחוקקה בנפשו, זוכה לקנין נצחי שאין לו שיעור וערך, קנין שילוהו לחיי העולם הבא ויאיר את נשמתו באור שבעת הימים.

הללו ולא יימס לבבו בקרבו כדונג מפני אש? מי הוא זה ואיזה הוא שלא יזיל דמעות כמים בהגיעו אל נבואות אלו, המדברות אל שורש הנשמה הישראלית? נדמה כי הפטרה זו, על כל אוצרותיה הגנוזים, נותרה כביכול כ'הפקר' בקרן זוית, ואין מי שיבוא ויתבע את עלבונה, 'גאלנה משכחתה ויזכה לקנותה בקנין גמור ומוחלט.

ראו נא את שגב המילים המרעידות רקיעים: 'מקוה ישראל ה' - הכל טמון ומקופל בשם זה; כל יסוד הישועה, כל התקוה וכל סוד ההיטהרות של כנסת ישראל בכל הגלויות. ומי לא יאחז שרעפים של קודש אל מול הכתוב: 'כסא כבוד מרום מראשון מקום מקדשנו? אלו הן מילים הבורעות באש השלהבת, המנשאות את האדם מעל הבלי הזמן והבלי העולם הזה, ומציבות אותו בבת אחת בתוככי מקום המקדש של מעלה, תחת כסא הכבוד.

בפרט ראוי להעמיק בהפטרה זו עם פירושו המופלא של המלבי"ם זצ"ל, היורד לעומקן של מילים, מפרק את צפונותיהן ומגלה את הזהר הגנוז בכל אות ותיבה. ואף אם אין ביד האדם להעמיק בפירושים, הרי גוף הפסוקים וצלילם הם כח טהרה עצום המזכך את הנפש מכל סיג ופגם.

דעו נא, כי כאשר האדם זוכה לדעת פרק זה 'בעל פה', נעשה בו שינוי מהותי בשרשיו; זהו עולם אחר לגמרי! ידיעת המילים על פה היא חקיקה פנימית בנפש, היוצרת בתוך האדם

חובה קדושה מוטלת על כל בר ישראל, המשתוקק לדבקה באלקים חיים, לקבוע בלבו קביעות של קיימא ולהגות תדיר בנבואתו הנשגבה של ירמיהו הנביא ע"ה, היא הפטרת פרשת 'בחוקותי'. דעו נא וראו, כי הפטרה זו אינה רק סדר קריאה לעת מצוא, אלא היא בבחינת 'קנין רוחני' נצחי בנפש; כוחה רב ועצום להטביע חותם של קדושה ודבקות במעמקי הנשמה, עד שראוי לכל נפש חפצה שתהא נבואה זו שגורה בפיה כגרסא דינקותא, ותהא נלמדת ונדרשת עם פירושו המאיר והמזכך של המלבי"ם זצ"ל.

כאשר משכיל האדם להתבונן בפרק זה בנביא ירמיהו, רואה הוא כי כל פסוק ופסוק שבו - כוחו יפה להרעיד מיתרי לב עמוקים, ולעורר מעייני דמעה של התרגשות דקדושה שאין לה אח ורע.

הפטרה זו, שתחילתה בתוכחה המעוררת תשובה וסופה בתחינת הלב הבוררת 'רפאני ה' וארפא', היא מחזה לא ייאמן של קרבת אלקים מוחשית. תמיהה גדולה וזעקה גדולה היא: כיצד יתכן שאנשים אינם עוסקים בה כראוי? הכיצד נמנעים מלשנן אותה על פה עד שתהא חקוקה בעט ברזל וציפורן שמיר על לוח לבם?

הרי מילים אלו הן חיינו ואורך ימינו! רבינו שליט"א, בלהבת אש קדשו, מדבר על כך השכם והערב, כי בנפשו הדבר ובנפש הדור כולו. מי הוא האיש אשר יקרא את הפסוקים

והורה הכהן

פסקי הלכה מאת מרן שליט"א

האם מותר לבחור לעשות השתלת שער אחורי בקדמת הראש לצורך שידוכים?

והאם יש לחוש ל"דינים"

בחור צעיר לימים, ששער ראשו [בחלק הקדמי] מקריח, ומפני שמתבייש במראהו הנוכחי וגם הוא הולך בקרוב לקראת "שידוכין", הוא מבקש לעשות השתלת שיער, באופן שלוקחים זקיפי שיער מהחלק האחורי של הראש ששם אינו מקריח ושותלים אותם בפדחת.

כעת הוא שמע מפי "מקובל" אחד שע"פ סודן של דברים אין לעשות כן מפני שזה מביא "דינים" על האדם, [וכפי שידוע בכל מקום שה"אחוריים" הוא גדר "דין", וכאן מבקש להביא החלק של "אחור" למקום הקדמי], ונפשו לשאול הגיעה האם יש דברים בגו, ובקשוני לשאול שאלה זו מאת רבינו שליט"א.

בתחלה אמר רבינו שליט"א שיש לדון בזה מצד דעביד "תיקוני איתתא", [הגם שהוא איש שעושה ההשתדלה בצורת גידול של איש, מ"מ ה"רעיון" של המעשה כלול בגדר "תיקוני איתתא", ובפרט במעשה מאסיבי כגון דא].

ושוב חשב רבינו שליט"א באריכות, וסוף דבר אמר לי, כל הענינים הללו

קשורים לדברי הזהר הידועים בענין י"ג תיקוני דיקנא, שנהוג לקראם בתשליך דראש השנה, ובענין זה שלפנינו איני יודע בעיה מצד הקבלה, ושכדאי לשמוע מי הוא המקובל שאמר זאת שנראה מי בעל דברים...

וסיים רבינו שליט"א בענות קדשו: אבל מה שאני לא מכיר בעיה בזה, אין זה ראייה שאין בעיה בקושטא, והפטיר בענות קדשו את לשון הגמ' בנדה (ז ע"ב) "אין אומרים למי שלא ראה את החדש יבא ויעיד אלא למי שראהו", ואם כן איך אתה מבקש לסמוך עלי בעניני קבלה בזמן שאינני יודע מה היא קבלה...

לסיום אמר לי מרן שליט"א, תגיד לו בשמי שבלאו הכי זה לא מועיל, אין באמת טיפול לבעיה זו, ומצד הביולוגיה שבגוף האדם - אין "תפיסה" להשתלה כזו, ונמצא שהוא רק יסבול יסורים וגם יתכן שלא יוכל להניח תפלין, [וכידוע שלאחר טיפול זה אסור להניח שום דבר על הראש, וראה מה שכתבתי במק"א אודות המבקש לעשות טיפול זה בימי חוה"מ בשביל לא להפסיד מצות תפלין].

נ"ב. ראה ב"אגרות משה" או"ח (ח"ד סי' מ אות יח) שכ', דהשתלת שער לא מהווה חציצה לתפלין, ומבואר בדבריו בהדיא, שאין בזה חשש הלכתי בכללות, ולא רק מצד הלכות תפלין, ומדשתיק ולא העיר מידי, משמע דניח"ל. וביאור הענין הוא כיון דעביד להסיר צער וכיעור, ולא לשם נוי ויפוי. וע' שבת (נ ע"ב) ותוס' שם, ובתוס' נזיר (נט סע"א), וביו"ד (סי' קפב) ובאחר' שם. וע"ע בס' נשמת אברהם סופר (יו"ד סי' קצח עמ' רמד).

ובעיקר הענין, מלבד מה שיש לדון אי שייך מצב דין מחמת השתלה זו, ובפרט שיש לדון דלאחר שלוקחים השער מן החלק האחורי, שוב פנים חדשות באו לכאן, וכקטן שנולד מחדש בחלק הקדמי, ועמש"כ במק"א בענין השתלת קרנית של גוי בעין הישראל. וכן היה נראה לי מלשונו של רבינו שליט"א שלדעתו אין בזה חשש מצד הקבלה, [גם לאחר שאמרתי לו את שמו של הרב המקובל שליט"א שמפיו יצא ענין זה]. וכעת אכמ"ל טפי כי דברים אלו מסורים בידי הבאים בסוד ה' בלבד ומנסתרות נקני'.

עבודת הכהן

עובדות והנהגות ממרן שליט"א

הכרת ערך הנפש

אמונה ואחר כך בטחון

בעת מעמד ה'הבדלה' במוצאי שבת קודש, בדרך רבינו שליט"א בתוך דבריו: "הצליחנו, הצלח בריאותנו, הצלח לימוד תורתנו". והנה הוסיף בנו, הרה"ג רבי דוד שליט"א: "הצלח בטחוננו", שכן הזמן גרמא להתחזק במדת הביטחון בשי"ת בעת המלחמה הקשה הזו.

נענה רבנו שליט"א ותיקן: "הצלח אמונתנו ובטחוננו". וביאר מיד את עומק הדברים: קודם כל דרושה 'אמונה', שהיא היסוד והשורש לכל, ואחר כך בא ה'בטחון' שהוא המדרגה הגבוהה והמעשית יותר הנובעת מן האמונה. וסיים רבינו בכיסופים: "הלואי שנזכה לפחות לטיפה אחת של אמונת אמת".

להפוך את הפחד ליראה עלילית

בא אחד לפני רבינו שליט"א וביקש רחמים עבור אשתו, הסובלת מחרדות קשות ונוראות. והנה חרדותיה התעצמו מאד מאז יום שמחת תורה תשפ"ד, שכן גרים הם בעיר 'נתיבות' ושמעה באוזניה את קול הפורעים האורורים, ומלבד זאת נשמעים שם קולות פיצוצים נוראים בכל עת, המוסיפים דאגה על דאגתה וחרדה על חרדתה שקיננה בה מכבר.

שמע רבינו שליט"א את צערה ובירך בדברים נשגבים: "יהי רצון שיהיה לה חרדת קודש". וביאר, שתזכה להפוך את החרדה הגשמית לחרדתו של יצחק אבינו ע"ה, שנאמר בו (בראשית כז, לג): "ויחרד יצחק חרדה גדולה". וזהו סוד 'פחד יצחק', השייך לבחינת ליל שבת קודש שבו אנו אומרים בתפילת מעין שבע: "לפניו נעבוד ביראה ופחד". נמצא, שעל ידי הפיכת החרדה למורא שמים וחרדת קודש, נמתקים הדינים ומתבטלים כל הפחדים החיצוניים.

הדבר כי הרמח"ל אינו חולק על יסוד זה, ודברי הנצי"ב חיים וקיימים גם לדעת המסילת ישרים. שהרי ללא שיכיר האדם את ערך עצמו וכוחותיו, אי אפשר לו לעבוד את ה' כלל. אלא שהעבודה הקשה שבמקדש הנפש היא זו: לדעת את מציאות כוחות הנפש וכל המעלות החבויות בו לפרטיותה, ועם כל זה להרגיש בפועל כאבן דומם ולא להחזיק שום טיבותא לעצמו. והטעם לזה, כי החכם מבין שכל מעלותיו הן חוק טבעו ומתנת שמים, וכמו שהעוף מגביה עוף לפי שטבעו בכך, והשור מושך בעול לפי שכך הוא חוקו - כך החכם פועל בחכמתו כי כך הוטבע בו, ואין לו להתגאות על מה שהוא עצם טבעו.

דעת ואמונה

אמר רבינו שליט"א: מה שאני אומר לפעמים לאנשים כי הברכה לרפואה תלויה בתנאי מפורש שלא ילכו לרופאים - אין זה ענין של מה בכך, אלא דברים הסמונים בעמקי הדעת והאמונה.

הדבר העיקרי הוא, שעל פי רוב הרופאים מדברים דברי הבל המבלבלים את מוחו של האדם לגמרי. והנה, אפילו ערבי פראי מן הכפר יודע בחושו הפשוט שאין מה לשמוע להם ולהבליהם, ואילו כאן, בדורנו זה, הם אינם מפסיקים לשבש את הדעות, ואנשים הולכים אחריהם כעדר עיור. שיבוש זה של הדעות הוא המונע העיקרי מהאדם את רפואתו, שכן הרפואה תלויה בבהירות האמונה. מלבד זאת, יש בהליכה זו משום שמץ כפירה ותלות בבשר ודם, דבר המהווה מחיצה גדולה המונעת את ההשגחה הפרטית המיוחדת מלהופיע על האדם.

מעשה ברב אחד שהגיע למעון קדשו של רבינו שליט"א. והנה, בתוך הדברים, אמר לו רבינו כי סובל הוא מבעיה שורשית, והיא - שאינו מכיר בערך עצמו.

וביאר רבינו שליט"א את עומק הענין: הנה אמרה תורה במצות השבת אבידה (דברים כב, ג): 'לא תוכל להתעלם'. ואם בנכסי חברו כך, קל וחומר בנכסי שמים שהופקדו אצל האדם, שהם כוחות נפשו ומעלותיו - שאינו רשאי האדם להתעלם מן הערך והסגולה שנתן בו השי"ת, שהרי כל עיקר עבודת השם תלויה בהכרה זו. ואם אמרה תורה לגבי האב המנחיל את בנו (שם כא, יז): 'כי את הבכור... יכיר לתת לו פי שנים', הרי שיש חובת 'הכרה' במעלות הנמצאות אצל האדם. וכיון שהתורה מחייבת 'יכיר' לגבי בנו, קל וחומר שהאדם מחויב 'יכיר' בעצמו, לדעת מה המעלות שהטביע בו בוראו.

והנה הערתי לפני רבינו שליט"א, כי מקובלנו מדברי רבינו הרמח"ל במסילת ישרים (פרק כב) שעיקר מדת הענוה היא שלא לייחס שום חשיבות לעצמו, ונראה שכל הכרת ערך עצמי היא פגם במידה זו. וכן הבאתי מדברי הגאון הנצי"ב מוולוז'ין בספר מרומי שדה (סוטה מט:), שביאר שם את דברי רב יוסף שאמר לתנא: "לא תיתני ענוה דאיכא אנא" - שפירוש ענוה אינו שפלות הלב או אי-הכרת המציאות, אלא הנהגה בין בני אדם בנמיכות ובלי גסות, ושלא כדברי המסילת ישרים. והראיה שם, שרב יוסף נהג בעצמו ענוה למרות שידע מעלתו, כדאיתא בסוף הוריות שבמשך כ"ב שנים שמלך רבה לא קרא רב יוסף אפילו לאומנא [מקזז] לביתו כדי שלא להשתרר.

נענה רבינו שליט"א ואמר: אצלי ברור

אגרת קודש, ברכה ותמיכה מאת רבינו שליט"א לחיזוק אחינו גיבורי החיל הנאחזים בגבעות ארץ הקודש במסירות נפש

מסביר רבינו, כי כאשר האדם נמצא בתנועה של התעלות, בבחינת 'קופץ', הוא מתנתק מחוקי הטבע של הטומאה והחורבן. מי שחי חיי שגרה ונוחות, עלול להיפגע מזוהמת הערב רב, אך מי שחי בתנופה של מסירות נפש, מי שמקפץ למען המצוה - הרי הוא נמצא ברובד שבו אין לטומאת הפינוי שליטה עליו. 'על כל המשתמע' - כח הקפיצה שלכם הוא המגן שלכם, וכלשון המשנה 'שהקופץ לא מעביר את הטומאה' - על כל המשתמע.

ארץ ישראל - שורש הנחמה העליונה

בסיום האיגרת המטלטלת, מעלה רבינו את חשיבות ישוב הארץ למדרגה נוראה: 'וכפר אדמתו עמו' בסוף האזינו, פרש"י וכפר אדמתו ע"י עמו כאשר עמו מתנחמים ארצו מתנחמת - תראה מה זה ארץ ישראל, שיש [בה] פנים שחשובה מעצם ישראל שמשמשים כלי נחמה של הארץ טפי מעצם נחמה דידהו.

הארץ אינה רק כלי שרת לעם, אלא יש לה 'פנים' משלה, חיות אלוהית הכמהה לצאצאיה. האדמה שוממה ומתאבלת, והיא זקוקה לכם, יושבי הגבעות, כדי להתנחם. אתם אינכם רק המתנחמים, אתם הם אלו המנחמים את השכינה השרויה בעפר הארץ. בחשיבות נשגבת זו, אתם הופכים להיות 'כלי נחמה של הארץ טפי מעצם נחמה דידהו'.

לבבו של קדוש ישראל עם גבורי הארץ. רבינו רואה בהם את חלוצי השורה הראשונה, ודבריו הם להם כעמוד האש לפני המחנה. חזקו ואמצו, ובזכות תורתו ותפלתו של צדיק, יתקיים בכם 'ונושעה ישועת עולמים'.

מעביר שינה ובסוף 'ובא לציון', ובברכת התשובה והחזירנו בתשובה שלמה 'לפניך' ושאר מקומות שנזכר לשון זה, לכוין שם ואפילו לומר בפה [במקום שאסור להפסיק - רק לכוין] שלא יהיה פינוי של הערב רב.

רבינו רואה באותם המנסים לעקור יהודים מארצם את בחינת ה'ערב רב', ועבודתנו היא להשליך את כל כוחנו לתוך תיבת 'לפניך' - לבקש מהבורא יתברך שהוא, ורק הוא, ינהיג את עולמו ולא יתן יד לפושעים. עלינו לזעוק מעומק הלב 'שלא יהיה פינוי של הערב רב'.

כוחן של אמהות השוכן בגבעות

ממשיך רבינו וכותב: ובזכות האמאות שנמשלו ב'גבעות' במאמר 'מקפץ על הגבעות' (כמבואר בר"ה יא ע"א 'מדלג על ההרים - בזכות אבות, מקפץ על הגבעות - בזכות אמהות').

ההרים הם האבות, אך הגבעות הן האמהות הקדושות שבנו את בית ישראל במסירות ובצנעה. רבינו חושף כי הנאחזים בגבעות יונקים את כוחם מאותה מסירות נפש של 'אמא', ומעשיהם מעוררים את רחמי האמהות המבקשות על בניהן הנרדפים למען קדושת הארץ. הכל עומד בזכות אותו כח נשגב של 'מדלג על ההרים - בזכות אבות, מקפץ על הגבעות - בזכות אמהות'.

הקפיצה מעל הטומאה

רבינו צולל לרזי הלכות טהרה, ומביא משם רמז נורא למצבם של אנשי הגבעות: ותנינן בפ"ח דאהלות שהקופץ לא מעביר את הטומאה - על כל המשתמע.

במכתב שכולו קודש קדשים, שיגר רבינו שליט"א דברי חיזוק והדרכה לאותם גיבורי חיל הנאחזים באדמת הקודש בחרוף נפש. אין זה עוד מכתב תמיכה רגיל, כי אם מכתב רוחני המגלה סודות טמירים ומעניק נשק של ממש במערכה על ישובה של ארץ ישראל.

סוד הלימוד לביטול הגזירה - פרק 'מפניך'

בפתח דבריו, כותב רבינו עצה רוחנית, השאובה ממעמקי ים התלמוד. כנגד אלו המבקשים לעקור נטוע ולפנות את רגלי ישראל מארצם, מורה הצדיק לאחוז בחרב התורה: 'מלבד [לימוד] פרק "מפניך" [שהוא מועיל נגד פינוי הנאחזים בארץ הקדש]. בדרך של 'מדה כנגד מדה', קובע רבינו כי העוסק בהלכות פינוי חפצים לצורך מצוה בשבת, מעורר כח עליון המבטל את ה'פינוי' של עמו מארצו.

אך לא די בלימוד, רבינו תובע מצב תמידי של דבקות: [עוד דבר חשוב] להיות במצב של "לפני ה'" (ע"פ בראשית יח, כב, וכן בויקרא טז, ל). זוהי הקריאה לעמוד כעבדי המלך הנאמנים, שכל הוייתם אינה אלא עמידה לפני שכינה, ובמקום שבו שורה השכינה - אין שום כח זר יכול לשלוט.

נשק התפלה - כנגד הערב רב

כאן מעביר רבינו שליט"א את המערכה אל תוך הסידור. הוא מורה להפוך כל מילה בתפילה לחץ רוחני המכוון נגד זממם של המבקשים להחריב את ישובי ארץ הקודש:

ובתיבות יהי רצון 'מלפניך' שבברכת

נתרם לזכות ולבריאות הגוף והנפש של שרה אפרת בת רחל שתזכה לרוב שפע וברכה. בהוקרה, כל הילדים